

POSTANOWIENIE

29 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 29 lutego 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa M. C.

przeciwko K. G.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej M. C.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 26 sierpnia 2022 r., I ACa 347/22,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 5417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia powódce niniejszego postanowienia do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 26 sierpnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację powódki M. C. od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z 26 listopada 2021 r., którym zasądzono od pozwanego na rzecz powódki kwotę 25 001,72 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 26 października 2018 r. do dnia zapłaty i oddalono powództwo w pozostałym zakresie.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powódkę. Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącej w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: „czy zastosowanie do wspólnego majątku wspólników art. 617 i 618 k.p.c. w zw. z art. 875 oznacza, że tylko w toku postępowania nieprocesowego rozpatrywane są spory między innymi z tytułu posiadania rzeczy wchodzących w skład wspólnego majątku, a także pożytków i innych przychodów z tego majątku, przypadających za okres po dacie rozwiązania spółki (tak m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1977 r., III CZP 54/77, OSNC 1978, Nr 4, poz. 61), jak również spory o wypłatę udziału w zyskach, o zwrot wydatków poniesionych w czasie istnienia spółki lub kwot zapłaconych po rozwiązaniu spółki na pokrycie długów spółki wobec osób trzecich” (tak uchwała Sądu Najwyższego z 6 września 1996 r., III CZP 98/96, OSNC 1996, Nr 12, poz. 159 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2000 r., III CKN 599/98 OSNC 2000, Nr 10, poz. 179), czy też możliwe jest zgodnie z przepisem art. 618 § 2 k.p.c. dochodzenie tych roszczeń w postępowaniu procesowym - przed wszczęciem postępowania o zniesienie współwłasności (podział majątku wspólników spółki)”.

Ponadto w ocenie skarżącej skarga jest oczywiście uzasadniona, wobec naruszenia przepisów normujących postępowanie dowodowe i prowadzenie kontroli odwoławczej, co spowodowało usankcjonowanie oczywistych wad postępowania pierwszoinstancyjnego w postaci oddalenia podstawowych wniosków dowodowych powódki nakierowanych na istotę sporu i okoliczności sporne między stronami i doprowadziło do nie rozpoznania istoty sprawy. Naruszenie przepisów postępowania oraz prawa materialnego opisane w treści skargi ma charakter kwalifikowany i skutkujący niesprawiedliwym oraz niezgodnym z rzeczywistością orzeczeniem.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą usuwanie błędów w zakresie wykładni i stosowania prawa w każdej indywidualnej sprawie.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Zagadnienie wskazane przez skarżącą nie spełnia tych warunków. Zostało ono przedstawione bez jakiegokolwiek szerszego uzasadnienia – i ogranicza się jedynie do sformułowania problemu, bez wyjaśnienia konkretnych wątpliwości, jakie są z nimi związane w świetle dotychczasowych poglądów orzecznictwa i doktryny. Uniemożliwia to precyzyjne stwierdzenie, w czym skarżąca upatruje istoty problemów, które z nich nie zostały wyjaśnione w orzecznictwie oraz w jaki sposób ich wyjaśnienie mogłoby przyczynić się, jej zdaniem, do rozwoju prawa. We wniosku nie przeprowadzono analizy orzecznictwa (poza przywołaniem pojedynczych judykatów) i poglądów piśmiennictwa. Argumentacja skarżącej jest ogólnikowa, jednostronna i ogranicza się do przedstawienia pytania budzącego jej zdaniem istotne wątpliwości. Nie wykazuje zatem, że w sprawie ujawniły się zagadnienia wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, których wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

Ponadto, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że następstwem rozwiązania spółki, jest zmiana statusu prawnego wspólności łącznej, która przekształca się odpowiednio we wspólność masy majątkowej do której odpowiednio zastosowanie mają przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych (art. 875 § 1 k.c.), z uwzględnieniem odmienności wynikających z art. 875 § 2 i 3 k.c. Rozliczenie wspólników spółki cywilnej może nastąpić po rozwiązaniu spółki, zakończeniu postępowania likwidacyjnego, w trakcie, którego powinny zostać zaspokojone roszczenia wierzycieli. Po rozwiązaniu spółki każdemu ze wspólników przysługuje roszczenie o zwrot wkładów (po zapłaceniu długów spółki) i odpowiedniej części nadwyżki wspólnego majątku (art. 875 k.c.), przy czym jeżeli roszczenie to ma charakter wierzytelności pieniężnej, to wspólnik dochodzi jej w procesie o zapłatę przeciwko pozostałym wspólnikom. Dopuszczalne jest także dochodzenie roszczenia o zapłatę sumy wynikającej z rozliczenia wspólników po rozwiązaniu spółki cywilnej wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez wspólnika (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 29 lipca 1977 r., III CZP 54/77, OSNC 1978, nr 4, poz. 61).

Odesłanie zawarte w art. 875 k.c. do przepisów o współwłasności w częściach ułamkowych dotyczy natomiast zarówno przepisów prawa materialnego

jak i przepisów kodeksu postępowania cywilnego (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 6 września 1996 r., III CZP 98/96, OSNC 1996, nr 12, poz. 159; postanowienia Sądu Najwyższego z 30 września 1997 r., III CRN 76/77, OSNC 1978, nr 7, poz. 115; z 22 maja 2003 r., II CKN 101/01, niepubl.; z 30 września 1977 r., III CRN 76/77, OSNC 1978, nr 7, poz. 115; z 25 marca 2010 r., I CSK 462/09, niepubl.; z 14 czerwca 2012 r., I CSK 459/11, niepubl.; z 21 maja 2014 r., II CSK 455/13, niepubl.; z 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 593/15, niepubl.; z 15 listopada 2016 r., III CSK 345/15, niepubl.; z 6 kwietnia 2018 r., IV CSK 545/17, niepubl.; i wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2000 r., III CKN 599/98, OSNC 2000, nr 10, poz. 179).

Jeżeli nie wszczęto postępowania w sprawie o podział majątku wspólnego byłych współników to mające charakter procesowy roszczenia o których mowa w art. 618 § 1 k.p.c., mogą być odrębnie dochodzone (zob. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 6 września 1996 r., III CZP 98/96, OSNC 1996, nr 12, poz. 159 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 9 lutego 2000 r., III CKN 599/98, OSNC 2000, nr 10, poz. 179). Jeżeli postępowanie takie zostało wszczęte to nie jest dopuszczalne odrębne dochodzenie roszczeń o których mowa w art. 618 § 1 k.p.c., których katalog jest wyczerpujący. Do roszczeń byłych współników spółki cywilnej, do których ma zastosowanie art. 618 § 1 k.p.c. stosuje się także art. 618 § 3 k.p.c. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2016 r., III CSK 345/15, niepubl. i z 14 kwietnia 2016 r., IV CSK 593/15, niepubl.). Wniosek o podział majątku spółki cywilnej podlega jednak oddaleniu jako przedwczesny w razie stwierdzenia przez sąd, że współnicy nie zapłacili z majątku wspólnego długów spółki wobec osób trzecich (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 16 maja 2000 r., II CKN 599/98, OSNC 2000, nr 10, poz. 179). Nie zachodzi zatem potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań.

Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżąca formułując uzasadnienie wniosku pominęła, że Sąd Najwyższy na etapie przesądu nie bada podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), a jedynie wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), które stanowią odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Nie jest zatem możliwe skuteczne wykazywanie oczywistej zasadności skargi przez odwołanie do jej podstaw i przytoczonego w nich uzasadnienia.

Ponadto, wszystkie kwestie, na których skarżąca opiera twierdzenie o oczywistej zasadności skargi, były przedmiotem ustaleń i rozważań Sądu drugiej instancji. Sąd Apelacyjny przytoczył podstawę faktyczną i prawną swojego rozstrzygnięcia, wskazał z jakich przyczyn akceptuje stanowisko Sądu pierwszej instancji, odniósł się w sposób szczegółowy do zarzutów apelacji oraz wyjaśnił z jakich przyczyn aprobuje zakres przeprowadzonego przez Sąd Okręgowy postępowania dowodowego. Nie można stwierdzić, by sformułowane przez ten Sąd wnioski były w oczywisty sposób nieprawidłowe, zgodnie z opisanym wyżej rozumieniem przesłanki oczywistej zasadności skargi. Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, – nie odnoszący się do argumentacji przytoczonej w motywach rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego - nie wykazuje w najmniejszym nawet stopniu, że popełnione przy

jego ferowaniu uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany. Sposób sformułowania wniosku wskazuje, że skarżąca traktując skargę kasacyjną nie jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, a jako instrument pozwalający jej na kwestionowanie niesatysfakcjonującego go rozstrzygnięcia w trzeciej instancji, któremu to celowi postępowanie kasacyjne nie służy.

Dostrzeżenia także wymaga, że rozstrzygnięcie Sądów *meriti* było przede wszystkim wynikiem oceny przeprowadzonego w sprawie materiału dowodowego, którą skarżąca w skardze usiłuje kwestionować odwołując się do judykatów dotyczących nie obowiązującego już stanu prawnego. Skarga kasacyjna jest natomiast instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Wbrew stanowisku skarżącej nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.). W konsekwencji kwestionowanie ustaleń i oceny dowodów dokonanych przez Sądy *meriti*, jest w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 3, art. 98 § 1¹ k.p.c., art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 265).

[SOP]

[ms]

